

J. M.

»Mackintosh, ten prohnáný chlap, je zase zde.« Zpráva šla městem jako požár. —

Jiřího Mackintoshe, amerického Němce, který před pěti léty byl všem řekl své sbohem, měl každý ještě v dobré paměti — na jeho kousky nebylo možno zapomenouti právě tak jako na jeho ostrý, temný obličej, který se dnes opět vynořil na Příkopě. Co jen ten člověk zde zase chce? —

Zvolna, ale jistě mu tehdy zhnusili Prahu; všichni na tom společně pracovali, — ten s tváří přátelskou, onen zálučně a smyšlenkami, každý však se špetkou opatrné pomluvy. A všechny tyto malé mizernosti vydaly na konec dohromady sprostotu tak velikou, že by byla každého jiného muže bezpochyby rozdrtila, kdežto Američana pohnula pouze k odjezdu. — —

Mackintosh měl obličej tak ostrý jako nůž a velmi dlouhé nohy, a již to nesnášejí dobře lidé, kteří se tak rádi na rasovou teorii dívají s vrchu. Byl strašně nenáviděn, a místo, aby tuto nenávisť mírnil tím, že by se byl přizpůsobil běžným idejím, stál vždycky opodál davu a každou chvíli přicházel s něčím novým: s hypnosou, spiritismem, chiromanství, ba jednoho dne dokonce se symbolickým výkladem Hamleta. — To ovšem rozčilovalo dobré občany, a zvláště pučící genie, jako na př. pana Tewingra z »Tagblattu«, který právě chtěl vydati knihu pod titulem: »Co soudím o Shakespearovi«.

A tento »trn v oku« byl zase zde a bydlil se svým indickým služebnictvem v »Červeném Slunci«.

»Bezpochyby pouze na krátko?« vyzvídal na něm starý známý. »Ovšem, na krátko, neboť do svého domu budu se moci stěhovatí teprve 15. srpna. Koupil jsem si totiž dům na Ferdinandově třídě.« — Obličej města prodloužil se o několik coulů: Dům na Ferdinandově třídě! — Odkud má ten dobrodruh peníze?! — A ještě k tomu indické služebnictvo. — No, vždyť uvidíme, jak dlouho se bude proklepávat! — —

Mackintosh měl ovšem opět něco nového: Elektrický přístroj, kterým lze pod zemí tak říkajíc větřiti zlaté žíly, jakýsi druh kouzelného proutku, ale moderního a vědeckého. —

Toť se rozumí, že většina tomu nevěřila: »Kdyby po tom něco bylo, byli by to přece již vynalezli jiní!« Avšak nebylo lze popřítí, že za těch pět let Američan nesmírně zbohatl, aspoň tak

* Pro zajímavost poznamenávám, že úspory, které vlašti vystěhovalci přinášejí nebo posílají domů, se páčí na 200–300 mil. lir (1 lira = 95 hal.).

tvrdila informační kancelář firmy Čmuchal a spol. pevně a jistě. A skutečně, neminulo jediného týdne, aby nebyl koupil nový dům. — Zcela bez plánu křížem krážem; jeden na Ovocném trhu, pak zase jeden v Panské ulici, ale všechny ve vnitřním městě. —

Probůh, chce se snad státi purkmistrem? Nikdo z jeho počinání nezmoudřel.

»Viděl jste již jeho navštívenku? Tady se podívejte, je to již přece jen svrchovaná drzost. Pouze monogram — žádné jméno! Povídá, že prý se již nemusí jmenovat, má prý peněz dost!« —

Mackintosh odejel do Vídně a stýkal se tam, jak se pravilo, s mnoha poslanci, kteří byli denně v jeho společnosti. Co tak zvláště důležitého s nimi projednával, nebylo možno vyzvědět za žádnou cenu, patrně však měl své ruce v přípravných pracích, týkajících se návrhu zákona o změně práv kutacích. — Denně bylo něco v novinách, — debaty pro i proti, — a zdálo se již téměř, že zákon, kterýmž — ovšem pouze za okolností kromobyčejných — nadále by bylo dovoleno kutati i uprostřed měst, bude velmi brzy přijat. — Věc vypadala velmi podivně, a bylo všeobecné mínění, že za tím asi vězí nějaká veliká těžká společnost. Mackintosh sám dojistá přece neměl na tom takový zájem, — nejspíše byl jenom nastrčen od některé skupiny. —

Ostatně se brzy vrátil a zdál se býti ve znamenité náladě. Tak přívětivého jej nikdy neviděli.

»Však se mu také dobře daří, — teprve včera si zase koupil ‚realitu‘, — je to teď třináctá,« — vyprávěl u úřednického stolu v kasině pan vrchní kontrolor od knihovního úřadu. — »Vždyť to znáte: rohový dům ‚U pochybné panny‘ šikmo naproti ‚Třem železným hlupcům‘, kde je teď hlavní městská komise pro okresní dohled nad inundací.« —

»Ten člověk se ještě prošpekuluje, a tak,« mínil pan stavební rada, »víte, oč teď zase zažádal, pánové? Tři ze svých domů chce dát strhnouti, ten v Perlové ulici, pak čtvrtý na pravo vedle Prašné brány a pak Numero conscriptionis 47184/II. Nové plány stavební jsou již povoleny!« Všecko otevíralo ústa. —

Ulicemi hnal se podzimní vítr, — příroda si z hluboka vydechne dříve než usne. —

Nebe je tak modré a studené, mračna tak buclatá a náladová, jako kdyby je byl Pánbůh dal malovati schválně od Wilhelma Schulze. —

Ó, jak by bylo město krásné a čisté, kdyby onen hnusný Američan se svojí ničitelskou horečkou nebyl otrávil jasný vzduch tím jemným prachem zdí, — ale že něco takového je vůbec dovoleno! Tři domy strhnout, no dobrá, — ale všech třináct najednou, to přece už jen přestává všecko. Vždyť už každý kašle, a jak to bolí, nalítá-li onen prokletý cihlový prach člověku do očí. —

»To bude asi pěkné bláznovství, co nám místo toho vystaví. — V secesním slohu, toť se rozumí — vsadil bych nevím co,« tak se mluvilo.

»Patrně jste opravdu asi dobře neslyšel, pane Šebore! —

co?! — docela nic že nevystaví? Cožpak se zbláznil, — nač by tedy byl zadával nové stavební plány?« —

— — »Pouze proto, aby mu zatím bylo povoleno domy zbořiti!«

— — — — ??????

»Pánové, víte už nejnovější novinu,« stavební aspirant Vyskočil sotva dechu popadal: »Zlato v městě, ano, zlato! Snad právě zde pod našima nohama.« Všecko se podívalo na nohy pana Vyskočila, které vězely ploché jako biscuits v lakových botách. —

— — — Celý »Příkop« se sběhl. »Kdo tady něco povídá o zlatě?« zvolal pan komerční rada Löwenstein. —

»Mr. Mackintosh prý v půdě pod základy svého strženého domu v Perlové ulici našel kamení, obsahující zlato,« dotvrzoval úředník horního úřadu stavebního, »dokonce prý byla telegraficky povolána z Vídně komise.« — —

Několik dní později byl Jiří Mackintosh nejslavnějším mužem v městě. Ve všech krámech visely jeho podobizny, — s oním hranatým profilem a výsměšným rysem u tenkých rtů. Listy přinašely jeho životopisy, sportovní zpravodajové znali z nenadání přesně jeho váhu, objem jeho prsou i hrdla, ba dokonce i kolik vzduchu pojmu jeho plíce. —

Také nebylo nijak nesnadno jej interviewovati. Bydlil opět v hotelu »u Červeného Slunce«, pouštěl k sobě každého, nabízel nejpodivuhodnější doutníky a vyprávěl s okouzující přívětivostí, co jej k tomu přivedlo, aby své domy zbořil a na uvolněných místech stavebních doloval na zlato: Svým novým přístrojem, který prý stoupáním a klesáním elektrického napjetí přesně ukazuje, zda-li a jakou měrou se pod zemí vyskytuje zlato, a který jest prý vynálezem vlastního mozku jeho, prozkoumal za noci důkladně sklepy nejen svých, nýbrž i všech domů sousedních, do nichž si dovedl opatřiti tajný přístup. »Hle, zde máte také úřední zprávy horního úřadu a posudek vynikajícího znalce, profesora Senkrechta z Vídně, který jest ostatně starý, dobrý přítel můj.« — —

A věru, tady to stálo černé na bílém, ověřeno úřední pečeti, že ve všech třinácti místech stavebních, která koupil Jiří Mackintosh, bylo nalezeno zlato ve známé písku přimísené formě, a to v takovém poměru, že bylo lze souditi na nesmírné množství zlata, zvláště ve spodních vrstvách. Dosud bylo dokázáno, že takovým způsobem vyskytuje se zlato pouze v Americe a v Asii, avšak beze všeho lze přisvědčiti názoru Mr. Mackintosha, že se tu jedná patrně o staré řečiště z dob předhistorických. Přesnou rentabilitu nelze ovšem číslicemi prokázati, avšak není pochybnosti, že tu leží ukryto značné bohatství kovu, ano snad i ložisko docela bezpříkladné. —

Zvláště zajímavý byl plán, který rozvrhl Američan o pravděpodobné rozloze zlatého dolu, a který došel plného uznání komise.

Tu bylo jasné vidět, kterak někdejší řečiště, počínajíc u jednoho z domů Američanových, vinulo se směrem k ostatním složitými oklikami právě pod sousedními domy a v Celetné ulici

u rohového domu Mackintoshova mizelo zase do země. — Důkaz, že tomu tak musí být a ne jinak, byl tak prostý a jasný, že jej každý snadno pochopil, byť i nevěřil v precisnost elektrického přístroje ku konstatování zlata. —

Bylo to štěstí, že nové právo horní již mělo platnost zákona! Ale jak obezřele a tajuplně se Američan také o všecko předem postaral! — —

Domácí páni, v jejichž realitách náhle vželo tolik bohatství, seděli nafouklí v kavárnách a oplývali chválou nad svým vynalézavým sousedem, který byl dříve tak bezdůvodně a ničemně svými spoluobčany pomlouván. — —

»Hanba jim!« — — —

Každého večera měli páni dlouhé schůze a radili se s advokáty užšího komitétu, co se má státi dále. — »Zcela jednoduchá věc! Dělat všecko po Mr. Mackintoshovi,« mínil jeden z nich, »zadávatí nové jakékoliv plány stavební, jak to zákon žádá, pak bourat, bourat, bourat, abychom se co nejrychleji dostali do základů. Jinak to nejde, neboť dolovati již teď ve sklepích, nemá vyhlídky na úspěch a jest ostatně nepřípustno podle § 47. a) odd. Y římskou XXIII.« — —

A tak se stalo. —

Návrh přečtyralého cizího inženýra, aby se dříve přesvědčili, zda-li Mackintosh dokonce snad nedal zlatonosný písek do nalezišť tajně dopravití, aby oklamal komisi, — byl úsměvy umlčen. — —

Bušení a praskot v ulicích, padání trámů, volání dělníků, hrkot vozů naložených rumem, k tomu ten prokletý vítr, rozhánějící prach v hustých mracích! — to bylo k zešílení! — Celé město mělo zánět oční, čekárny očních klinik nestačily návalu pacientů, a nová brožura profesora Wochenschreibra »O zvláštním vlivu moderní činnosti stavební na lidskou rohovku« byla za několik dní rozebrána. —

Bylo čím dál tím hůř. Doprava vázla, — v hustém davu obléhal lid »Červené Slunce«, a každý chtěl mluvit s Američanem, nemyslí-li, že by snad i pod jinými domy než pod těmi, které jsou označeny v plánu — mohlo býti nalezeno zlato. Vojenské hlídky obcházely, na všech nárožích visely úřední vyhlášky, že je co nejpřísněji zapovězeno bouratí ještě jiné domy dřív než dojdou ministerské výnosy. Policii bylo používati zbraně: jen stěží to pomohlo. —

Strašlivé případy duševních poruch se přiházely: Na předměstí vylezla vdova jakási v noci a v košili na vlastní střechnu a pronikavě skřechíc trhala tašky se svého domu. Mladé matky potulovaly se jakoby omámeny, a ubozí, opuštění kojenci vysychali v osamělých světnicích. Nad městem ležel puch, — temný, — jakoby démon zlato byl rozestřel svá netopyří křídla. — —

Konečně, konečně přišel onen veliký den, — stavby, dříve tak nádherné, zmizely, jakoby vytrženy ze země, a armáda horníků vystřídala zedníky.

Lopata a krumpáč litaly: — — —

Po zlatě — — ani památky! Patrně asi leželo hloub, než se mysliho. — — — —

— V tom — podivný, obrovský insert v denních listech: —

— — »Jiří Mackintosh svým drahým přátelům a milému městu! —

Okolnosti mne nutí, abych dal všem na vždy sbohem.

Daruji tímto městu veliký balon captif, který uvidíte dnes odpoledne poprvé vystupovati s Josefského náměstí a kterého můžete kdykoli zdarma na mou památku použít. Abych byl navštívil zvláště všechny známé pány, připadlo mně za těžko a proto zanechávám v městě velikou navštívku.« — — —

»Tak přece blázen!« —

»V městě zanechati navštívku! jaký nesmysl! —

Co to vlastně všechno znamená? Rozumíte tomu snad? — tak se volalo na všech stranách. —

»Podivné jenom je to, že Američan před týdnem prodal tajně všechna svá stavební místa!«

Fotograf Maloch to byl, který konečně vnesl světlo do záhad, — první vystoupil v ohlášeném baloně a fotografoval s ptáčí perspektivou spousty způsobené ve městě. Teď visel onen obraz v jeho výkladní skříni, a ulice byla plna lidí, kteří jej chtěli vidět.

Co tu bylo vidět?

Uprostřed z tmavého moře domů svítily prázdné plochy zbořených staveb v bílém rumoví a tvořily hranatou zkrouceninu: »J. M.« Počáteční písmena Američanova! — —

Většinu domácích pánů ranila mrtvice, jenom starému panu komerčnímu radovi Schlüsselbeinovi bylo to docela lhostejno; jeho dům byl už beztak na spadnutí. Protřel si pouze zanícené oči a zamručel: »Vždyť jsem to vždycky říkal, ten Mackintosh neměl pro vážné věci nikdy smyslu.« —

Autoris. překlad *Jana Löwenbacha.*

Gustav Meyrink.*

* *Gustav Meyrink* jest spisovatelské jméno bývalého pražského bankéře, pocházejícího z Mnichova, nyní redaktora satyrického listu „Der liebe Augustin“, v němž také uveřejnil — a to je příznačno pro ráz časopisu, kterému redaktor dovedl vtisknouti bizarní pečeť své osobnosti — některé kresby Schwaigrový a Panuškovy. V „Simplicissimu“, „Zukunft“ i jinde otiskuje své skizzy, ve kterých exotické kraje Indie, Ameriky, Španěl a velmi často i Praha se svými pitoreskními scenériemi jsou mu víc než pouhým pozadím. Souborně vydal své práce u A. Langena dosud ve dvou knihách: „Der heisse Soldat“ a „Orchideen“. — *Meyrink* jest z rodu fantastických poetů, kteří, jako E. T. A. Hoffmann, E. A. Poe, Barbey d'Aurevilly, groteskními liniemi stylisují realitu. Avšak má svůj osobitý, kapriciosní tón. Jest řezavý satyrik všeho prázdného, lživého a pokryteckého v naší době vědeckého pokroku a důstojnické cti. Jeho prosa má ostré pointy výsměšné, ale za jeho výsměchem ozve se často vroucí soustrast s nízkými a vyvrženými: náš bodrý Jaburek, Zavadil. Syrovátka jsou mu stejně předmětem ironického úsměvu jako učený profesor Mostschädel, prohnáný opat Pedro Ribas Sobri, dr. Kunibald Jessegrim, a jeho duše zachvívá se hlubokým soucitem pro odsouzeného vraha Lukavského i pro ubohého Jírku, který poznav nicotu života propustil na svobodu své ptáky, aby pak sám také odešel ze světa-vězení. Trpkou moudrost odevzdáného budhisty a stlumený obdiv pro tajemnost věcí a nevypočitatelnost všeho lidského vyjadřuje formou rafinovaně prostou, často v úboru Pierotta a s maskou Enšpigla.